

Georgië

Georgië is eerder aangemerkt als veilig land van herkomst met uitzondering van de gebieden die niet onder effectieve controle van de centrale autoriteiten staan, te weten de Georgische regio's Abchazië en Zuid-Ossetië. De onafhankelijkheid van deze gebieden wordt slechts door vier landen (Rusland, Venezuela, Nauru en Nicaragua) erkend. Aangezien deze regio's nauwelijks toegankelijk zijn voor buitenlandse mensenrechtenwaarnemers, is onafhankelijke berichtgeving uit deze gebieden schaars. Het is voor Abchazië en Zuid-Ossetië dan ook niet mogelijk om tot een gefundeerde beoordeling te komen. De onderstaande herbeoordeling heeft dan ook alleen betrekking op die delen van het grondgebied waarover de Georgische autoriteiten effectieve controle uitoefenen.

Deze herbeoordeling is uitgevoerd op basis van de volgende bronnen.

- Amnesty International
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF)
- Europese Commissie
- Freedom House
- Georgian Democracy Initiative (GDI)
- Human Rights Watch
- Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE)
- Public Defender's (ombudsman.ge)
- Raad van Europa: Resolution CM/ResCMN(2020)5 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Georgia
- Reporters Sans Frontières - World Press Index
- Rule of Law Index
- Tolerance and Diversity Institute (TDI)
- US State Department
- www.humanrights.ge

Er zijn geen (actuele) rapportages gevonden van het EASO en de UNHCR welke bruikbaar waren voor deze herbeoordeling.

Freedom House geeft Georgië in 2021 een algemene score van 60 van de 100 punten¹. Dat is een punt minder dan in 2020² en drie punten minder dan in 2019³. Freedom House kwalificeert Georgië als 'partly free'. De score op het gebied van 'political rights' is 23 uit 40. Dat is een punt minder dan in 2020 en twee punten minder dan in 2019. De score op het onderdeel 'civil liberties' is 37 uit 60. Dat is gelijk aan de score van 2020 en een punt minder dan in 2019.

Op het gebied van *democratisch bestuur* meldt Amnesty International dat de regeling met betrekking tot de verkiezingen is gewijzigd om een grotere

¹ <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2021>

² <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2020>

³ <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2019>

vertegenwoordiging van vrouwen in het parlement te verzekeren⁴. Freedom House meldt dat de score op 'political rights' is gedaald als gevolg van aanzienlijke tekortkomingen bij de verkiezingen in 2020, waaronder intimidatie van kiezers, misbruik van administratieve middelen, het kopen van stemmen, verkiezingsgerelateerd geweld en discrepanties in de uitkomsten⁵. Human Rights Watch meldt dat na de parlementsverkiezingen van 31 oktober 2020 politieke spanningen zijn ontstaan door beschuldigingen van fraude⁶. De OSCE heeft gerapporteerd dat de vrijheden van vergadering, vereniging en meningsuiting grotendeels waren gerespecteerd, en dat de deelnemers over het algemeen in staat waren om vrij en zonder onnodige beperkingen campagne te voeren. Echter, er waren veel meldingen van intimidatie door aanhangers van de regeringspartij en werknemers in de publieke sector. De grens tussen de regerende partij en de staat was vaak wazig⁷. Het US State Departement heeft in februari 2021 zijn bezorgdheid uitgesproken over de arrestatie van oppositieleider Nika Melia⁸.

Over de *bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon* wordt het beeld dat in de herbeoordeling van september 2020 naar voren kwam bevestigd. In haar rapport van 9 juli aan de Verenigde Naties voorafgaand aan de Universal Periodic Review van Georgia, beschreef de Public Defender (ombudsman) van Georgië het ontbreken van effectief onderzoek naar vermeende mishandeling als 'een systemisch probleem'. Ze meldde dat van de 107 verzoeken om onderzoek die haar kantoor tussen 2013 en 2019 naar het Openbaar Ministerie stuurde, de verantwoordelijke persoon in geen van de zaken werd geïdentificeerd⁹.

Voor wat betreft de *vrijheid van meningsuiting* wordt het beeld zoals dat naar voren kwam in de herbeoordeling van september 2020 bevestigd. Aanvullende bronnen geven aan dat in juli 2020 een wijziging op de wet op de elektronische media werd aangenomen, die door lokale telecommunicatiebedrijven en Reporters Without Borders wordt gekarakteriseerd als een poging van de regering om radiostations en televisiekanalen te controleren^{10 11}. De Georgische ngo Georgian Democracy Initiative schrijft dat de meningen van minderheden onvoldoende ruimte krijgen door een restrictieve regelgeving en dat het waarborgen van de vrijheid van meningsuiting een uitdaging is gebleven in 2020¹².

Georgië staat op de 60ste plaats in de World Press Freedom Index van Reporters Sans Frontières¹³. Dat is ongewijzigd ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Ter vergelijking; Noorwegen staat momenteel op de eerste plaats en Eritrea op de 180ste (laatste) plaats.

Over de *vrijheid van godsdienst* schrijft het US State Department dat de grondwet gelijkheid voor iedereen erkent, ongeacht religie, onder voorbehoud van

⁴ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/georgia/report-georgia/>

⁵ <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2021>

⁶ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/georgia>

⁷ <https://www.osce.org/odihr/elections/georgia/480500>

⁸ <https://www.state.gov/arrest-of-opposition-members-in-georgia/>

⁹ Public Defender's Parliamentary Report 2020 (ombudsman.ge); <https://ombudsman.ge/eng/akhali-ambebi/sakartvelis-sakhalkho-damtsvelis-saparlamonto-angarishi-2020>

¹⁰ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/georgia/>

¹¹ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/georgia>

¹² GDI; Freedom of Expression in Georgia; <https://www.gdi.ge/uploads/other/1/1091.pdf>

¹³ <https://rsf.org/en/ranking/2021#>

overwegingen van openbare veiligheid of gezondheid of de rechten van anderen. Vervolging op basis van religie is verboden. De Georgisch-Orthodoxe Kerk (GOC) is onafhankelijk van de staat, maar heeft wel privileges die in de wet zijn vastgelegd. Zowel het ministerie van Binnenlandse Zaken als de Public Defender ontvingen meldingen van religieus geïnspireerde misdrijven¹⁴. De Georgische ngo Tolerance and Diversity Institute (TDI) meldt dat vooral de rechten van Jehova's getuigen en, meer recent, ook in toenemende mate die van moslims worden geschonden¹⁵. Volgens de TDI past het ministerie van Binnenlandse Zaken over het algemeen de strafrechtbepalingen correct toe en is de kwaliteit van het onderzoek naar religieus gemotiveerde misdrijven verbeterd¹⁶.

Op het gebied van *vrijheid van vereniging* wordt het beeld van de herbeoordeling van september 2020 bevestigd. De Public Defender en Freedom House melden dat de politie soms gebruik maakt van disproportioneel geweld¹⁷ ¹⁸. Ook Amnesty International meldt dat de autoriteiten disproportioneel en willekeurig geweld inzetten tegen voornamelijk vreedzame demonstranten¹⁹.

Op het gebied van *discriminatie en vervolging door derden* geldt dat de staat over het algemeen de rechten respecteert van personen die tot etnische minderheden in Georgië behoren. De Public Defender en ngo's maakten melding van enkele gevallen van discriminatie van minderheidsgemeenschappen²⁰ ²¹.

Het US State Departement schrijft net als in 2020, dat de Public Defender meldde dat LHBTI's aanhoudend te maken kregen met systematisch geweld, onderdrukking, misbruik, intolerantie en discriminatie. Volgens de wet is handelen op basis van vooroordelen vanwege iemands seksuele geaardheid of genderidentiteit een verzwarende factor voor alle misdrijven. Volgens ngo's handhaafde de overheid de wet echter zelden. De afdeling Mensenrechten van het ministerie van Binnenlandse Zaken trainde functionarissen op het gebied van haatmisdrijven²². Dit volgt ook uit andere bronnen, waaronder Freedom House dat in dit verband transgenders benoemd als groep die weinig bescherming krijgt vanuit de overheid²³.

Het US State Department meldt dat volgens de Public Defender de wetgeving tegen seksueel geweld tekort schiet en deze niet voldoet aan de standaarden die genoemd worden in het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Istanbul Conventie)²⁴.

In de loop van het jaar en in 2019 keurde het parlement wijzigingen goed op de wet inzake geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld die tekortkomingen in de

¹⁴ <https://www.state.gov/reports/2019-report-on-international-religious-freedom/georgia/>

¹⁵ http://tdi.ge/sites/default/files/tdi-report-freedom_of_religion_in_georgia_2010-2019.pdf

¹⁶ <https://www.state.gov/reports/2019-report-on-international-religious-freedom/georgia/>

¹⁷ <https://ombudsman.ge/eng/akhali-ambebi/sakartvelis-sakhalkho-damtsvelis-saparlamento-angarishi-2020>

¹⁸ <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2021>

¹⁹ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/georgia/report-georgia/>

²⁰ BAMF; Länderreport 31, Georgien, Allgemeine Lage der ethnischen Minderheiten, Stand 10/2020

²¹ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/georgia/>

²² <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/georgia/>

²³ <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2021>

²⁴ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/georgia/>

wet betreffende de opsporing van huiselijk geweld bij minderjarigen door crisis- en opvangpersoneel wegnemen. Over het algemeen waren de Public Defender en ngo's voor vrouwenrechten tevreden met de nieuwe wetgeving, maar ze benadrukten de noodzaak om de coördinatie tussen overheidsinstanties die aan de kwestie werken te verbeteren. De autoriteiten hebben zich ingezet om huiselijk en gendergerelateerd geweld te bestrijden tijdens de COVID-19-pandemie²⁵.

Op het gebied van *toegang tot onafhankelijk onderzoek* en van *toegang tot een onafhankelijke rechterlijke macht* en *toegang tot rechtsmiddelen* wordt het beeld dat in de herbeoordeling van september 2020 naar voren kwam bevestigd. Op 13 december 2019 nam het parlement een 'vierde golf' van gerechtelijke hervormingen aan. De wetgeving bevatte een aantal belangrijke bepalingen, gebaseerd op internationale 'best practices'. Ze hebben tot doel meer transparantie, verantwoordingsplicht en onafhankelijkheid in de rechterlijke macht te creëren. Er is dus sprake van hervormingen in het rechterlijk systeem, maar inmenging van uitvoerende en wetgevende instanties in de rechtbanken bleef een substantieel probleem, evenals een gebrek aan transparantie en professionaliteit rond gerechtelijke procedures²⁶.

De Europese Commissie meldt dat in het kader van de hervormingen op grond van de Associatieovereenkomst met Georgië in 2020 de vierde tranche van wetgeving betreffende hervorming van de rechterlijke macht in werking is getreden. De Europese Commissie is van oordeel dat verdere hervormingen en in het algemeen handhaving van de hoogste normen van ethiek en integriteit in de rechterlijke macht nodig zijn om verder te komen op het Europese pad. Zij roept op de selectieprocedure voor rechters van het Hooggerechtshof in lijn te brengen met de Europese maatstaven, tot hervorming van de Hoge Raad van Justitie en tot de bestrijding van corruptie²⁷.

De Public Defender meldde talrijke schendingen van het recht op een eerlijk proces, en ngo's merkten op dat dit recht niet werd nageleefd in een aantal spraakmakende, politiek gevoelige zaken.²⁸

Georgië staat op de 42ste plaats in Rule of Law Index 2020. Ter vergelijking, Denemarken staat op de eerste plaats en Venezuela op de 128ste plaats. In 2019 stond Georgië op de 41ste plaats (van 126)²⁹.

Conclusie

Er is in Georgië weliswaar sprake van een achteruitgang op het gebied van politieke rechten als gevolg van aanzienlijke tekortkomingen bij de verkiezingen in 2020, maar deze achteruitgang wordt niet aangemerkt als aanmerkelijk, omdat het geen directe invloed heeft op de veiligheid van individuen. Er is geen sprake van een aanmerkelijke achteruitgang op democratisch bestuur, bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon en vrijheid van meningsuiting. Evenmin is sprake van achteruitgang op de meerderheid van de criteria. De aanwijzing van Georgië als veilig land van herkomst, met uitzondering van de gebieden die niet onder de effectieve controle van de centrale autoriteiten staan, en met verhoogde aandacht voor de mogelijkheid dat dit anders kan liggen voor LHBTI's, wordt voortgezet.

²⁵ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/georgia/>

²⁶ <https://freedomhouse.org/country/georgia/freedom-world/2020>

²⁷ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021_association_implementation_report_in_georgia.pdf

²⁸ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/georgia/>

²⁹ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2020/Georgia/>

Marokko

Deze herbeoordeling is uitgevoerd op basis van de volgende bronnen.

- Amnesty International
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF) - Algerije Marokko Tunesië IZAM Länderreport 11 - Algerien, Marokko, Tunesien - Menschenrechtslage - Im Fokus: Vulnerable Personen, 3 juni 2019
- Freedom House
- Human Rights Watch
- International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA)
- Reporters Sans Frontières - World Press Index
- Rule of Law Index
- The Danish Immigration Service, Marokko: Situation of LGBT persons, version 2.0, 3 september 2019
- US State Department

Er zijn geen (actuele) rapportages gevonden van het EASO, de UNHCR of de Raad van Europa welke bruikbaar waren voor deze herbeoordeling.

Freedom House geeft Marokko in 2021 een algemene score van 37 van de 100 punten³⁰. Dat is dezelfde score als in 2020³¹ en twee punten minder dan in 2019³². Freedom House kwalificeert Marokko als 'partly free'. Freedom House geeft Marokko een score van 13 uit 40 op 'political rights'. Dat is dezelfde score op dit onderdeel als in 2020. In 2019 was de score 14. Op de dimensie 'civil liberties' geeft Freedom House Marokko in haar rapportage van 2021 een score van 24 uit 60, net als in het voorgaande jaar. In 2019 was dit 25. Marokko kent een meerpartijenstelsel en er worden regelmatig verkiezingen gehouden voor het parlement. Ondanks hervormingen in 2011 blijft de koning zeer invloedrijk, zowel informeel als middels formele bevoegdheden³³.

Op het gebied van *democratisch bestuur* beschrijft het US State Department geen aanmerkelijke wijzigingen in het *2020 Country Reports on Human Rights Practices* over Marokko³⁴. Op dit punt zijn er geen relevante toevoegingen uit andere bronnen te melden.

Op het onderdeel de *bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon* zijn er geen aanmerkelijke wijzigingen. Er zijn geen berichten over buitenwettelijke moorden of politiek gemotiveerde verdwijningen. De omstandigheden in de gevangenissen verbeterden gedurende het jaar, maar voldeden in sommige gevallen niet aan de internationale standaarden. Ook geeft het US State Department aan dat het aantal meldingen van foltering de afgelopen jaren is gedaald, al blijven verschillende ngo's meldingen ontvangen over mishandeling van gedetineerden³⁵. Human Rights Watch schrijft in haar rapport van maart 2021 over Marokko³⁶, dat sommige 'high-profile' gevangenen 23 uur per dag in isolatie worden gehouden en het contact met andere gevangenen wordt ontzegd. Als voorbeeld wordt de zaak van de Marokkaans-Belgische Abdelqader Bellirai genoemd, die in Marokko een levenslange gevangenisstraf

³⁰ <https://freedomhouse.org/country/morocco/freedom-world/2021>

³¹ <https://freedomhouse.org/country/morocco/freedom-world/2020>

³² <https://freedomhouse.org/country/morocco/freedom-world/2019>

³³ <https://freedomhouse.org/country/morocco/freedom-world/2021>

³⁴ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/morocco/>

³⁵ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/morocco/>

³⁶ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/morocco/western-sahara>

uitzigt voor terrorisme gerelateerde aanklachten. Die zaak haalt ook het US State Department aan in het rapport over 2020. Amnesty meldt dat gevangenen werden vastgehouden in slechte omstandigheden, waaronder langdurige en eenzame opsluiting³⁷.

Met betrekking tot de *vrijheid van meningsuiting* geldt dat de wet in het algemeen voorziet in vrijheid van meningsuiting en persvrijheid, maar dat (online) journalisten tegelijkertijd onder het strafrecht vervolgd kunnen worden voor het bekritisieren van de islam, de monarchie of het officiële standpunt van de regering betreffende de Westelijke Sahara. Zo schrijft het US State Department dat er meldingen en zorgen blijven bestaan over overmatig toezicht op mensenrechtenverdedigers en journalisten in de Westelijke Sahara, evenals meldingen van intimidatie en willekeurige arrestaties van journalisten, bloggers en mensenrechtenverdedigers³⁸. Amnesty International geeft aan dat Sahrawi-mensenrechtenactivisten te maken bleven houden met intimidatie, ondervraging en arrestatie³⁹. Freedom House meldt in haar rapportage van dit jaar dat er sprake is van een aanzienlijke mate van persvrijheid voor zover het gaat om berichtgeving over economisch en sociaal beleid, maar dat de autoriteiten financiële en wettelijke middelen gebruiken om kritische journalisten aan te pakken, met name degenen die kritiek hebben op de hierboven genoemde onderwerpen. De regering probeerde ook de activiteit op sociale media te beperken. Veel online activisten opereren anoniem. Mensenrechtengroepen bleven kritiek leveren op de inspanningen van de regering om de berichtgeving over de Rif-regio in 2020 te onderdrukken⁴⁰. Het rapport van Human Rights Watch over 2020 bevestigt dit beeld⁴¹.

Verder maken verschillende bronnen melding van beperkingen als gevolg van de COVID-19- maatregelen. US State Department noemt in haar rapport over 2020 verschillende voorbeelden van de restricties als gevolg hiervan. Amnesty International schrijft dat de autoriteiten reageerden met een nooddecreet, dat onder meer de vrijheid van meningsuiting en vergadering beperkte en de wet ook wordt gebruikt om mensen te vervolgen voor het bekritisieren van de manier waarop de regering met de crisis omging⁴². Freedom House meldt onder meer dat in maart 2020 het ministerie van Cultuur het drukken en verspreiden van kranten stopzette. Dit zou de verspreiding van het virus helpen tegen te gaan. De autoriteiten begonnen diezelfde maand ook met het arresteren van personen die beschuldigd werden van het verspreiden van zogenaamd nepnieuws.

Marokko staat op de 136ste plaats in de World Press Freedom Index van Reporters Sans Frontières⁴³. In 2020 was dat de 133ste plaats⁴⁴ en in 2019 de 135e plek⁴⁵.

³⁷ <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/morocco-and-western-sahara/morocco-and-western-sahara/>

³⁸ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/morocco/>

³⁹ <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/morocco-and-western-sahara/morocco-and-western-sahara/>

⁴⁰ <https://freedomhouse.org/country/morocco/freedom-world/2021>

⁴¹ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/morocco-western-sahara>

⁴² <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/morocco-and-western-sahara/morocco-and-western-sahara/>

⁴³ <https://rsf.org/en/ranking/2021>

⁴⁴ <https://rsf.org/en/ranking/2020>

⁴⁵ <https://rsf.org/en/ranking/2019>

Ter vergelijking; Noorwegen staat momenteel op de eerste plaats en Eritrea op de 180ste (laatste) plaats.

Met betrekking tot de *vrijheid van godsdienst* zijn er geen wijzigingen. Marokko wordt niet genoemd in het *Annual Report of the U.S. Commission on International Religious Freedom* over 2020.

Voor wat betreft de *vrijheid van vereniging* werd in de laatste herbeoordeling onder meer aangegeven dat vrijheid van vereniging beperkt is. Daarbij werd in het bijzonder ingegaan op de situatie van Hirak Rif-activisten. De geraadpleegde bronnen ondersteunen dit beeld. Hirak Rif-activisten en journalisten die over de situatie daar schrijven, zijn bij de vorige herbeoordeling uitgezonderd van de aanwijzing van Marokko als veilig land van herkomst. Human Rights Watch schrijft dat de autoriteiten het werk van de Marokkaanse Vereniging voor Mensenrechten (AMDH), de grootste mensenrechtengroep van het land, bleven belemmeren. In maart verboden de autoriteiten openbare protesten als onderdeel van een pakket maatregelen om de verspreiding van het COVID-19-virus in te dammen⁴⁶.

US State Department merkt op dat er in 2020 grote protesten plaatsvonden, ondanks bestaande en COVID-19-gerelateerde beperkingen. Eind februari 2020 demonstreerden enkele duizenden demonstranten in Casablanca voor een uitbreiding van de mensenrechten en de vrijlating van Hirak Rif-activisten. In september 2020 werd in Rabat gedemonstreerd tegen de normalisering van de Israëliische banden met Bahrein en de Verenigde Arabische Emiraten. In december van dat jaar probeerde de politie in Rabat protesten te voorkomen, nadat de Marokkaanse regering de normalisering van de banden met Israël aankondigde⁴⁷.

Het US State Department beschrijft op het gebied van *bescherming tegen discriminatie en vervolging door derden* geen aanmerkelijke wijzigingen. De aanvullend geraadpleegde bronnen onderschrijven het bestaande beeld ten aanzien van Marokkaanse LHBTI. LHBTI uit Marokko zijn uitgezonderd van de aanwijzing van veilig land van herkomst.

Ten aanzien van de *toegang tot onafhankelijk onderzoek* geldt dat de houding van de overheid tegenover nationale en internationale mensenrechtenorganisaties varieerde, afhankelijk van de politieke richting van de organisaties en van de gevoeligheid van de kwesties waarover zij onderzoek deden en publiceerden. Het US State Department merkt op dat in september 2020 de secretaris-generaal van de Verenigde Naties er bij de staat en andere partijen op aandrong om mensenrechtenproblemen aan te pakken en de samenwerking met het OHCHR te verbeteren⁴⁸.

Op het onderdeel *toegang tot een onafhankelijke rechterlijke macht en toegang tot rechtsmiddelen* zijn er geen wijzigingen. Voor verdachten van een strafbaar feit geldt de presumptie van onschuld. De wet verbiedt willekeurige arrestatie en detentie en voorziet erin dat een verdachte binnen 24 uur na arrestatie een advocaat krijgt toegewezen, maar deze bepalingen worden niet altijd nageleefd.

⁴⁶ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/morocco/western-sahara>

⁴⁷ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/morocco/>

⁴⁸ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/morocco/>

Human Rights Watch schrijft dat verdachten weliswaar binnen 24 uur (tot 36 uur) na arrestatie een advocaat krijgt toegewezen, maar dat gedetineerden geen recht hebben op de aanwezigheid van een advocaat wanneer de politie hen ondervraagt of hun verklaringen ter ondertekening voorlegt. Zij worden vaak onder druk gezet om verklaringen te ondertekenen, die vervolgens door rechters gebruikt worden in het proces⁴⁹.

Marokko staat op de 79ste plaats in de *Rule of Law Index 2020*⁵⁰. Ter vergelijking; Denemarken staat op de eerste plaats en Venezuela op de 128ste (laatste) plaats. Marokko stond op de 74ste plaats (uit 126) in de *Rule of Law Index 2019*⁵¹.

Conclusie

Er is in Marokko geen achteruitgang op de gebieden democratisch bestuur en bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon. Op de gebieden vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging zijn de restricties als gevolg van COVID-19-maatregelen opvallend. Deze wijzigingen worden niet aangemerkt als aanmerkelijk. Er is geen sprake van achteruitgang op de meerderheid van de criteria. Naar aanleiding van de huidige herbeoordeling, zie ik echter aanleiding om de uitzonderingscategorie, zoals geformuleerd bij de herbeoordeling van september 2020, te verruimen. Ik zonder (online) journalisten en (mensenrechten)activisten, die kritiek uitoefenen op de Islam, het koningshuis en/of de Marokkaanse regering - onder meer vanwege het officiële standpunt van de regering betreffende de Westelijke Sahara - uit van de aanwijzing van Marokko als veilig land van herkomst. Hieronder vallen ook de Hirak Rif-activisten en journalisten die verslag deden over de situatie in het Rifgebergte en de demonstraties aldaar, die in september 2020 werden uitgezonderd. De aanwijzing van Marokko als veilig land van herkomst wordt voortgezet, met uitzondering van voornoemde groep, LHBTI's en eveneens met verhoogde aandacht als het gaat om personen die te maken krijgen met strafrechtelijke vervolging.

Tunesië

Deze herbeoordeling is uitgevoerd op basis van de volgende bronnen.

- Amnesty International
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF)
- Freedom House
- Human Rights Watch
- International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA)
- Nawaat
- Reporters Sans Frontières - World Press Index
- Rule of Law Index
- US Department of State

Er zijn geen (actuele) rapportages gevonden van het EASO, de UNHCR en de Raad van Europa welke bruikbaar waren voor deze herbeoordeling.

Freedom House geeft Tunesië in 2021 een algemene score van 71 van 100 punten⁵². In 2020 was dat 70 en in 2019 kreeg Tunesië een score van 69⁵³. Freedom House merkt Tunesië aan als 'free'. Daarnaast krijgt Tunesië in 2021 een

⁴⁹ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/morocco/western-sahara>

⁵⁰ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2020/Morocco/>

⁵¹ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2019/Morocco/>

⁵² <https://freedomhouse.org/country/tunisia/freedom-world/2021>

⁵³ <https://freedomhouse.org/country/tunisia/freedom-world/2020>,
<https://freedomhouse.org/country/tunisia/freedom-world/2019>

score van 32 uit 40 op de dimensie 'political rights'. Dit is dezelfde score als in 2020. In 2019 was dit een punt minder. De score op 'civil liberties' is 39 uit 60. In de twee jaren daarvoor was dit 38.

Op het gebied van *democratisch bestuur* schrijft het Bundesamt für Migration und Flüchtlinge in juni 2019 over de algemene situatie in Tunesië dat het politieke systeem zich grotendeels geconsolideerd heeft als een parlementaire democratie. Tunesië wordt beschouwd als een modelland waarin de "Jasmijnrevolutie" in 2011 niet tot chaos en vernietiging heeft geleid⁵⁴.

Het US State Departement schrijft over 2020 dat het parlement op 2 september het kabinet van Mechichi goed keurde. Premier Fakhfakh had op 15 juli ontslag genomen als reactie op beschuldigingen van belangenverstrengeling⁵⁵. Freedom House meldt dat zowel de presidents- als de parlementsverkiezingen van 2019 over het algemeen goed waren verlopen en dat de verschillende belanghebbenden de resultaten accepteerden⁵⁶. Amnesty International stelt in haar jaarrapport 2020 over Tunesië dat de COVID-19 pandemie ook daar tot sociale spanningen heeft geleid. Mensen die financieel werden getroffen door de COVID-19-crisis protesteerden in meerdere gouvernementen, beschuldigden lokale autoriteiten van corruptie en eisten een transparantere verdeling van overheidssteun⁵⁷. Human Rights Watch stelt vast dat in 2020 het Tunesische parlement geen vooruitgang heeft geboekt bij het hervormen van wetten die de mensenrechten schenden of bedreigen. Het parlement slaagde er ook niet in overeenstemming te bereiken over de benoemingen van rechters bij het constitutionele hof. Dergelijke benoemingen kunnen ertoe bijdragen dat wetten in overeenstemming zijn met de rechten die door de grondwet van 2014 worden geboden⁵⁸. Er kan worden geconcludeerd dat Tunesië stabiel is op het gebied van democratisch bestuur.

Uit het geheel van de bronnen komt eenzelfde beeld naar voren als bij de herbeoordeling van september 2020 voor wat betreft de *bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon*. Er wordt door Nawaat echter wel melding gemaakt van een arbitraire, discriminatoire en illegale overheidsmaatregel in het kader van de antiterrorisme wetgeving. Deze maatregel, de zogenoemde S17-maatregel, bemoeilijkt het leven van een groep burgers aanzienlijk. Vooral islamisten zijn het slachtoffer van deze bewegingsbeperkende maatregel van het Tunesische ministerie van Binnenlandse Zaken, maar ook andere sociale groepen kunnen hiermee te maken krijgen. Middels de S17-maatregel mag de betrokken persoon niet zomaar van de ene stad naar de andere reizen of Tunesië verlaten en moet betrokkene een buitenlandse reis vooraf bij de autoriteiten melden. Mensen die een S17 zijn opgelegd, kunnen bij een reis tussen twee steden in Tunesië gearresteerd worden en urenlang ondervraagd en medisch onderzocht worden zonder enige verklaring. Zij kunnen geen klacht indienen tegen deze behandeling. Amna Guellali, directeur van het Human Rights Watch-kantoor in Tunesië, zegt dat deze maatregel willekeurig wordt ingezet⁵⁹. De S17 restrictie geldt nog steeds in Tunesië,

⁵⁴https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Behoerde/Informationszentrum/Laenderreporte/2019/laenderreport-11-algerien-marokko-tunesien.pdf?__blob=publicationFile&v=5

⁵⁵ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/tunisia/>

⁵⁶ <https://freedomhouse.org/country/tunisia/freedom-world/2020>

⁵⁷ <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/tunisia/report-tunisia/>

⁵⁸ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/tunisia>

⁵⁹ <https://nawaat.org/2021/03/17/fiches-s-sanction-collective-contre-des-milliers-de-tunisiens/>, <https://nawaat.org/2016/10/10/s17-sequestration-force-sous-pretextes-securitaires/>

ondanks dat de administratieve rechtbank van Tunis in juni vorig jaar oordeelde dat er geen juridische basis voor dit artikel is. Daarom zonder ik personen die aannemelijk kunnen maken dat ze een zogenoemde S17-maatregel op hun naam hebben staan uit van de aanwijzing van veilig land van herkomst.

Op het gebied van *vrijheid van meningsuiting* laat het geheel van bronnen eenzelfde beeld zien als bij de herbeoordeling van september 2020. Er blijven meldingen van geweld en intimidatie van journalisten, volgens mensenrechtenorganisaties. Volgens Human Rights Watch maakten de Tunesische autoriteiten over het algemeen gebruik van de repressieve bepalingen van het strafwetboek en andere wetten om onwelgevallige meningsuitingen te bestraffen, waaronder kritiek op overheidsfunctionarissen en beleid. Op 9 november bracht Amnesty International een rapport uit waarin werd gewezen op een toenemend aantal vervolgingen van bloggers en Facebook-gebruikers wegens vreedzame meningsuiting online⁶⁰. Amnesty International onderschrijft dat in haar mensenrechtenrapport van 2020 over Tunesië⁶¹.

Tunesië staat in 2021 op de 73ste plaats in de World Press Freedom Index van Reporters Sans Frontières⁶². In 2020 en 2019 was dat de 72ste plek⁶³. Ter vergelijking; Noorwegen staat momenteel op de eerste plaats en Eritrea op de 180ste (laatste) plaats.

Met betrekking tot de *vrijheid van godsdienst* zijn er geen wijzigingen. Tunesië wordt niet genoemd in het *Annual Report of the U.S. Commission on International Religious Freedom* over 2020.

Het US State Department noemt geen wijzigingen met betrekking tot de *vrijheid van vereniging*⁶⁴. Freedom House geeft Tunesië in 2021 een score van 3 uit 4 op het gebied van 'Associational and Organizational Rights'. Dat is een punt vooruitgang ten opzichte van 2020. Freedom House noemt als reden daarvoor dat protesten en demonstraties in het algemeen doorgang vonden met minder politie-interventie en minder arrestaties dan in de voorgaande twee jaren. Politiegeweld bleef echter een probleem⁶⁵. Amnesty International schrijft dat de politie onnodig en buitensporig geweld gebruikte in juni 2020 om een vreedzaam protest te beëindigen⁶⁶.

Het US State Department beschrijft geen wijzigingen op het gebied van de *bescherming tegen discriminatie en vervolging door derden*. De grondwet en de reguliere wet verbieden expliciet discriminatie op basis van ras, geslacht, handicap, taal of sociale status, en de overheid handhaaft deze verboden over het algemeen⁶⁷. Human Rights Watch en Amnesty International stippen in hun rapporten aan dat de rechten van vrouwen in Tunesië kwetsbaar zijn, met name

⁶⁰ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/tunisia>

⁶¹ <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/tunisia/report-tunisia/>

⁶² <https://rsf.org/en/ranking/2021#>

⁶³ <https://rsf.org/en/ranking/2020#>, <https://rsf.org/en/ranking/2019#>

⁶⁴ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/tunisia/>

⁶⁵ <https://freedomhouse.org/country/tunisia/freedom-world/2021>

⁶⁶ <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/tunisia/report-tunisia/>

⁶⁷ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/tunisia/>

op het gebied van seksueel en gendergerelateerd geweld⁶⁸. Het Bundesamt für Migration und Flüchtlinge onderschrijft dit, maar stelt wel dat er de laatste jaren een positieve trend te zien is op dit gebied, met name op het gebied van wetgeving die seksueel en gender gerelateerd geweld criminaliseert⁶⁹.

De aanvullend geraadpleegde bronnen onderschrijven het bestaande beeld ten aanzien van Tunesische LHBTI. LHBTI uit Tunesië zijn uitgezonderd van de aanwijzing van veilig land van herkomst.

Op het gebied van *toegang tot een onafhankelijke rechterlijke macht* en met betrekking tot *toegang tot rechtsmiddelen* schrijft het US State Department in haar rapport over 2020 dat de Tunesische wet voorziet in het recht op een eerlijk en openbaar proces. Een onafhankelijke rechterlijke macht dwong dit recht over het algemeen af, hoewel er beklagden waren die de autoriteiten er van beschuldigden dat het niet consistent de wet inzake strafrechtelijke procedures volgde. De regering respecteerde over het algemeen de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechterlijke macht⁷⁰. Human Rights Watch stelt dat de regering een stap in de richting van 'transitional justice' zette door de publicatie van het eindrapport van de Truth and Dignity Commission, een onafhankelijke commissie, die in 2014 werd opgericht om onderzoek te doen naar mensenrechtenschendingen gepleegd tussen 1955 en 2013 door – of in naam van – de overheid⁷¹ Amnesty International onderschrijft dat⁷². Voor wat betreft toegang tot onafhankelijk onderzoek beschrijft het US State Department geen wijzigingen⁷³.

Tunesië staat op de 56ste plaats in de Rule of Law Index 2020. In 2019 was dit plek (uit 126). Ter vergelijking; Denemarken staat op de eerste plaats en Venezuela op de 128ste plaats⁷⁴.

Conclusie

Er is in Tunesië geen sprake van een aanmerkelijke achteruitgang op het gebied van democratisch bestuur, bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon en vrijheid van meningsuiting. Evenmin is sprake van achteruitgang op de meerderheid van de criteria. De aanwijzing van Tunesië als veilig land van herkomst, met een uitzondering ten aanzien van LHBTI's, wordt voortgezet. Daarnaast zie ik aanleiding om op grond van deze herbeoordeling personen uit te zonderen die aannemelijk kunnen maken dat ze een zogenoemde S17-maatregel op hun naam hebben staan.

⁶⁸ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/tunisia>,
<https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/tunisia/report-tunisia/>

⁶⁹ https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Behoerde/Informationszentrum/Laenderreporte/2019/laenderreport-11-algerien-marokko-tunesien.pdf?__blob=publicationFile&v=5

⁷⁰ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/tunisia/>

⁷¹ <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/tunisia>

⁷² <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/tunisia/report-tunisia/>

⁷³ <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/tunisia/>

⁷⁴ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2020/Tunisia/Tunesia>